

FRÅN KOMINTERN TILL KOMINFORM

»DET finns icke längre någon osynlig orkesterledare, utan en mycket synlig dirigentpinne, som slår takten», skrev den moderata paristidningen *Le Monde* nyss om en av efterkrigstidens mest sensationella världshändelser, den gamla Kominterns come back under namn av Kominform eller den internationella kommunistiska »informationsbyrå» i Belgrad. Genom besluten i Warszawa lyckades Kominterns nuvarande generalstab på ett ganska uppseendeväckande sätt verkligen grundligt överraska världen och åter frammana världsrevolutionens gamla spöke ur de skrymslen, där det legat i gott förvar i väntan på bättre tider.

Det är nu över fyra år sedan, som Georgi Dimitrov högtidligt dödförklarade kommunistiska internationalen. Ingen kunde dock ta dödsfallet på allvar, eller som lord Vansittart konstaterade, »ingen vettig människa har någonsin trott att Komintern verkligen var upplöst». Varför har Stalin just nu låtit den åter framträda i rampljuset? Det måste finnas mycket tungt vägande orsaker till att realpolitikerna i Moskva nu helt lägga om sin »proletariat»-politik — t. o. m. i så hög grad, att man nu i princip och sedan kanske även i praktiken till stor del förkastar den folkfrontpolitik, som Kominterns 7. kongress i juli—augusti 1935 stadfäste som rättesnöre för alla kommunistpartier i världen. I stället för den ända sedan 1935 tillämpade taktiken att anlägga en försonlighetens mask och söka bundsförvanter på alla håll, både bland reformistiska socialister och de svartaste kyrkliga »reaktionärer», ha kommunisterna nu återgått nästan till 1920-talets revolutionära puritanism och använt likadana slagord i sin propaganda. De anglosachsiska världsmakterna bli ju i Warszawakonferensens nya »kommunistiska manifest» brännmärkta som »världsimperialisismens» bärande och ledande krafter, och högersocialisterna av typen Bevin och Ramadier få åter gälla för »socialfascister», vilka stå i reaktionens tjänst.

Komintern uppstod egentligen redan 1918 i huvudsak på initiativ

Meddelande: På grund av pappersransoneringen är Svensk Tidskrift nödsakad att utge häftena 9 och 10 såsom ett häfte.

Red.

och under ledning av Lenins allryska kommunistparti. Formellt blev internationalen emellertid grundad först vid sin första kongress den 2—9 mars 1919 i Moskva, varvid också ett högtidligt manifest till hela världsproletariatet utsändes. Kominterns i stort sett ända till 1943 gällande statuter stadfästes emellertid först vid organisationens 6. världskongress i Moskva den 29 augusti 1928; i vissa delar ändrades de så sent som vid den viktiga och sista stora världskongressen, 7. kongressen i Moskva i juli—augusti 1935.

Det är mycket intressant att närmare studera dessa statuter. Som redan Lenin yttrade, skapades Komintern för att samla och koordinera världsproletariatets krafter till en enhetlig ansträngning för att överallt genomföra den proletära sociala revolutionen. I statuterna heter det uttryckligen, att den kommunistiska internationalen är »arbetarnas internationella kampförbund», »som förkroppsligar de revolutionära arbetarnas verkliga enhet i hela världen». Som sådan åberopar den — i konkurrens med 2. eller socialdemokratiska internationalen — ett slags apostolisk succession från Karl Marx' första international, som stod bakom kommunardupproppet i Paris 1871. I motsats till socialdemokraternas internationella sammanslutning förkunnar Komintern emellertid inga evolutionära idéer, utan »den tredje internationalen är den enda internationella makt, som har proletariatets diktatur och kommunism i sitt program och uppträder öppet som den internationella proletära revolutionens organisatör». Till yttermera visso poängteras det, att denna revolution ingalunda är någon fredlig omvandling genom parlamentariska medel, utan »borgerskapets makt kan brytas endast genom hänsynslöst användande av våld». Proletariatets maktövertagande sker genom »att rasera borgerskapets makt med våldsmedel, slå den kapitalistiska statsmaskinen (den borgerliga armén, polisen, tjänstemannahierarkin, domstolarna, parlamenten m. fl.) i spillror och ersätta dem med nya organ av det proletära väldet, vilka framför allt utgöra medel för att hålla nere roffarna».

Det var den våldsamma, destruktiva världsrevolutionens förkunnelse, som ända från början utgjorde Kominterns enda existensgrundval. Och enligt de leninska ritningarna skapades själva organisationen, liksom den medeltida katolska kyrkan, med absolut auktoritet ovanifrån, låt vara att man i statuterna talar om »demokratisk centralism» eller »partidemokrati». Partimedlemmarna äro ju i princip likaberättigade och ansluta sig till

organisationen frivilligt. De äga också rätt till omröstning och val inom partiet på jämställighetens grund.

Partidemokratins slutar emellertid också därmed. I statuterna stadgas det nämligen, att Komintern utgör »ett enhetligt kommunistiskt världsparti», som är sammansatt av »de kommunistiska partierna i olika länder». I varje land kan endast ett parti tillhöra Komintern som medlem, och alla partier utgöra endast sektioner av internationalen. Dessa sektioner äro i »järndisciplin» underordnade kominterncentralen, vars olika översta organ voro den mycket sällan sammankommande världskongressen, internationalens exekutivkommitté (EKKI), den internationella organisationskommissionen (IKK) och presidiet av EKKI. Det sistnämnda, med kominterns ständiga sekretariat i Moskva, var det egentliga, med utomordentliga fullmakter utrustade och diktatoriska centralorganet, som hade rätt att underhålla ständiga byråer. I Kominterns direktiv och teser talas om »internationell klassdisciplin», vilken måste »finna sitt uttryck i att rörelsens alla del- och lokala intressen underordnas dess allmänna och ständiga intressen, liksom i ett obetingat genomförande av alla beslut som fattas av den kommunistiska internationalens ledande organ». Och ytterligare stadgas det, att de ledande organens, d. v. s. världskongressens, EKKI:s och presidiets beslut, direktiv och förhållningsorder äro absolut bindande för alla sektioner (partier) och alla dessas medlemmar samt måste i sin helhet och utan dröjsmål genomföras.

Komintern utgjorde sålunda en världsorganisation, som var universell både i sin struktur och i medlemmarnas lydnadsplikt. Liksom den medeltida kyrkan var komintern enligt sina statuter gentemot sina medlemmar en faktisk överstatlig makt. Och eftersom Sovjetunionen var proletärerernas »verkliga fädernesland, det starkaste stödet åt proletariatets alla vinningar och huvudfaktorn för dess internationella befrielse», är det internationella proletariatet för sin del förpliktadt att hjälpa »den socialistiska uppbyggnaden i Sovjetunionen till framgång och med alla medel försvara den proletära diktaturens land mot de kapitalistiska makternas alla angrepp».

Det är just denna förpliktelse mot Sovjetunionen, som nu utgör själva kärnan i det dagsaktuella problemet om den nya kommunistiska internationalens framträdande. Den absoluta lydnadsplikten gjorde ju alla kommunistpartier med deras miljoner medlemmar i alla världsdelar till lydiga redskap i sovjetregeringens händer, så

länge Kominterns ledning existerade i Moskva och Sovjetunionens kommunistparti ägde en absolut övervikt inom internationalen. Detta gällde även sedan kommunismen i Ryssland slagit om till chauvinistisk nationalbolsjevism och Stalin tills vidare förkastat världsrevolutionens hela idé. Under 1930-talet förlorade Komintern också sin centrala ställning i sovjetpolitiken. Medan den äldre bolsjevikgenerationen med Trotski, Zinovjev, Kamenev, Bucharin m. fl. gamla leninister i spetsen hade satt världsrevolutionen som högsta mål och i Sovjetunionen med alla dess maktresurser sågo Kominterns förnämsta kraftfält, blev för Stalin det *ryska* revolutionära världets utveckling den stora och bärande idén. För honom gällde det främst att säkra Rysslands imperium. Och Komintern kunde då alltefter behov användas som ett redskap lika bra som t. ex. panslavismen, vilken också hämtades ur tsarernas gamla arsenal.

Under 1920-talet hade den oförsonliga motsättningen mellan sovjetväldet och den omgivande kapitalistiska världen helt bestämt sovjetpolitiken. »Vi ge offer för det krig vi förklarat hela den kapitalistiska världen», hade Lenin förklarat i ett programtal. Och kommunisterna utanför Sovjetunionen stodo i denna kamp ensamma in partibus infidelium, bland fienderna, oförsonliga i sin inställning mot både »världskapitalismen» och de reformistiska socialisterna. Storbritannien och U. S. A. föreställdes då liksom nu ej blott som »världskapitalismens» och imperialismens mäktigaste representanter utan även som Sovjetunionens dödsfiender, vilka måste angripas på alla håll och med alla medel. Och de reformistiska socialisterna hade Lenin brännmärkt som »socialförrädare».

Denna konsekvent oförsonliga inställning modererades och till slut helt omformades nästan till sin motsats, sedan sovjetväldet börjat uppträda som en rysk stormakt på den internationella scenen. Sjunde kominternkongressen 1935 lancerade nu sin berömda nya folkfrontstaktik som en praktisk slutledning av tidigare misslyckanden i kampen om massorna. Den oförsonliga politiken hade endast lett till massornas avståndstagande från kommunismen och Sovjetunionens ständiga isolering. I stället för slagordet »mot världskapitalismen» hade man tills vidare gjort »mot fascismen» till lösen, men även den antifascistiska folkfronttaktiken kunde när som helst omläggas efter sovjetdiplomatins dagsbehov, som vid Ribbentropavtalets tillblivelse i augusti 1939. Och själva Kominterns upplösning i juni 1943 var ett uttryck för samma smidiga anpassningspolitik.

Det var inte svårt för Stalin att offra internationalen, om läget så krävde. Sedan Kominterns generalsekreterare Dimitrov under-tecknat dödförklaringen behövdes det bara att flytta vissa arkiv och ständiga byråer till nya lokaler samt omplacera en del personal. Man splittrade generalsekretariatets enhetliga organism i flere delar så att de olika sektionerna blevo mera självständiga och kunde bättre camoufleras. Ledningens koncentration kunde ändå upprätthållas, och den osynliga Komintern verkade lika effektivt som förr. Däröfver råder det icke något tvivel. Huru vore det annars att förklara, att kommunistpartierna i de olika länderna under hela efterkrigstiden uppträtt så stramt likriktade i alla sina reaktioner efter de storpolitiska händelserna. Utan någon internationell ledning skulle kommunisterna i olika länder åtminstone någon gång råkat uttala divergerande meningar, men sådant har egentligen aldrig hänt. De ha tydligen haft att lystra till Moskvas direktiv.

När Komintern 1943 gick »under jorden», var detta givetvis först och främst en politisk motprestation för att säkra de västallierades fortsatta materialleveranser efter en tidpunkt, då den slutliga segern redan var i sikte. Men Kominterns försvinnande från bildytan var önskvärt även ur den sovjetiska maktpolitikens och den kommunistiska världspolitikens speciella synvinklar. Tysklands väntade sammanbrott skulle föra sovjetarmén långt in i Europas hjärta. Oanade chanser skulle nu äntligen öppnas för revolutionära rörelser i Europa och för utvidgning av Sovjetunionens maktsfär. Det gällde härvid att låta Sovjetunionen och dess segerrika Röda armé framstå som demokratins främsta förkämpe mot nazismens förtryck i hela Europa och kontinentens befriare. Likaså var det nödvändigt att rentvå kommunisterna i olika länder från anklagelserna för »quislingism» och göra det möjligt för dem att uppträda som nationella och patriotiska grupper, vilka aktivt deltagit i de underjordiska motståndsrörelserna. Och därigenom också ingå i de nya regeringarna.

Kommunistpartierna ha emellertid överallt utanför den ryska zonen redan förbrukat den good will de njöto vid krigets slut. De ha visat sig opålitliga som regeringskumpaner samt fanatiska som orostiftare och förespråkare av sovjetintressen. I Frankrike, Italien och annorstädes ha de nästan överallt blivit förträngda till oppositionen och redan förlorat kampen om massorna, sedan deras popularitet tydligt börjat dala. Endast tack vare det ryska stödet ha de hittills kunnat behålla och utbygga sin maktposition i de

rysskontrollerade länderna från Finland ända till Albanien och Bulgarien.

Beslutet om Kominforms grundande i Belgrad kan tydas som om sovjetledningen efter alla besvikelser på kontinenten bestämt sig för ett högt spel för revolutionen — och för kriget? Troligen fattade Stalin sitt beslut i augusti, då han inspekterade svartahavsflottan och där nere i söder, borta från det bullersamma och nyfikna Moskva, hade en del överläggningar med Dimitrov och andra Kominternstorheter. Visserligen har man på sina håll sökt bagatellisera Kominform som enbart en kommunistisk informationscentral eller en regional sammanslutning av informativ karaktär. Men redan den ryska representationen i Warszawa vittnade om vilken betydelse man i Moskva tillmätte händelsen. Stalin skulle icke ha uppdragit åt sina närmaste medhjälpare — partiets fungerande generalsekreterare Sjdanov och politbyråns andre sekreterare, vicesstatsminister Malenkov — att representera i Warszawa om han icke ansett beslutet av största betydelse. På goda grunder är man nu frestad att tolka hela händelseförloppet så, att Stalin med sina närmaste bestämt sig att ge allt stöd åt de revolutionära rörelserna i Europa och på sätt och vis återgå till de ursprungliga historiska uppfattningarna om sovjetväldets huvuduppgift i världen. Stridssignalen gäller lika mycket Tanner, Bevin och Ramadier som Marshall och Truman.

Sedan bolsjeviseringen i snabb takt nu tryggats överallt från Polen och den tyska sovjetzonen ända till Balkan kan det aktiva arbetet för kontinentens erövring för kommunismen förläggas ett avgörande steg framåt: till Italien, Frankrike och till Grekland. Tillsättande av Zachariades' kommunistiska »bergsregering» har ju skett som en av de första konsekvenserna av besluten i Warszawa.

Tyngdpunkten ligger alltså tills vidare nere på kontinenten. Man undrar, varför de anglosachsiska och nordiska partierna lämnats utanför Kominform. Men varför skulle man ha tagit dem med, då det är fråga om en regional sammanslutning för kontinentens huvuddelar, och då kontakterna med Moskva för länge sedan ordnats på annat sätt? Otto Ville Kuusinen har ju sedan årtionden fungerat i Moskva som den nordiska sektionens ledare i Kominterns generalsekretariat och har redan nästan hela sin generalstab i Helsingfors. Och den nordvästliga linjen i den ryska politiken har ju alltid traditionellt varit ganska självständig.